

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum sit subiectus sibiipsi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

QVAEST. XX.

nem huius articuli ,
proper Arrij. Lerro-
rem motus vñ. Et cū
quāta caute loquē-
dum est, & si fermo-
ni cauta deest, non
desit intellectus la-
nus sensus.

¶ Tertiò, De ipsius sacerdotio. F
¶ Quartò, De adoptione, an ei
conueniat.

¶ Quinto, De eius prædestina-
tione.

CIRCA primum queruntur
duo.

¶ Primo, Vtrum Christus sit
subiectus Patri.

¶ Secundò, Vtrum sit subiectus sibiipso.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum dicendum sit Christum subiectum Patri.

2. p. q. 42. ar.
4. ad 1. & q.
43. ar. 7. ad 1.
& 3. dñs. 14.
art. 1. ad 2. &
di. 17. ar. 3. q.
1. co. & 1. co.
15. lec. 1. fin.
ca. 4. habetur
hic lib. inter
opera Aug.
tom. 2.
q. 1. 6. art. 8.
L. 3. orth. fi.
c. 2. 1. par. an
temed.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, q̄ non sit dicendum, Christū esse subiectum Patri. Omne enim quod subiectur Deo Patri, est creatura, quia vt dicitur in lib.* de Ecclesia dogmatibus, in Trinitate nihil est seruens neque subiectum: sed non est simpliciter dicendum, q̄ Christus sit creatura, vt supra dictum est: ergo etiam non est simpliciter dicendum, quod Christus sit Deo patri subiectus.

¶ 2. Prat. Ex hoc dicitur aliquid Deo subiectum, quod est eius dominio seruens: sed humana natura in Christo non potest attribui seruitus: dicit enim Damasc.* in 3. lib. Scindendum est, quod neq; seruam ipsam, scilicet humanam naturam Christi dicere possumus: seruitus enim, & denominationis nomina, nō natura sunt nomina cognitio-
nis signa, sed eorum, quae ad aliquid, quemadmodum paternitatis, & filiationis nomina: ergo Christus secundum humanam naturam non est subiectus Deo patri.

¶ 3. Prat. Prioris ad Corinth. 15. dicitur, Cum autem subiect illi fuerint omnia, tunc ipse filius subiectus erit illi, qui sibi subiect omnia: sed sicut dicitur Hebr. 2. Nunc, necdum videmus omnia subiectae ei: ergo nondum ipse est subiectus Patri, quicci subiect omnia.

SED CONTRA est, q̄ Dominus dicit Io. 14. Pater maior me est. Et Aug. dicit in 1. de * Trin. Non im-
merito Scriptura vtrumq; dicit, aequalē Patri filium, & Patrem filio maiorem: illud enim propter formam Dei, hoc autem proper formam serui sine vila confusione intelligitur, sed minor est subiectus maior: ergo Christus secundum formā serui est Patri subiectus.

RESPON. Dicendum, q̄ cuiilibet habenti aliquā naturam, conuenient ea, quae sunt propria illi naturae. Naturā autē humana ex sui conditione habet triplicem subiectiōnē ad Deum. Vnam quidem secundum gradum bonitatis prout s. diuina natu-
ra est ipsa essentia bonitatis, vt patet per Dion. * 1. ca. de diu. no. natura autē creata habet quandam participationē diuinā bonitatis, quasi radij illius bonitatis subiecta. Secundō, humana natura subiectur Deo, quantum ad Dei potestatem prout s. natura humana; sicut & quilibet creatura subiect operationē diuinē dispositionis. Tertio modo, spe cialiter humana natura Deo subiectur, quantum ad proprium suum actum, inquantum s. propria voluntate obedit mandatis eius. Et hanc triplicem subiectiōnē ad Patrem Christus de seipso conseretur Primam quidem Matth. 19. Quid me interrogas de bono? vñus est bonus Deus. Vbi * Hieron. dicit, q̄ quia cum magistrum vocauerat bonus, & non Deum, vel Dei filium confessus erat, dixit,

Super illud,
Quid me in-
terrogas de
bono? o. g.

ARTIC. I.

hominē, quamvis sanctum, in cōparatione Dei non esse bonum. Per quod dedit intelligere, quid ipse secundum humanam naturam non pertingebat ad gradum bonitatis diuinā, & quia in his, quę non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius, vt Aug. dicit in 6. de Trin. * ex hac ratione Pater dicitur maior Christo fm humana naturam. Secunda etiā subiectio Christo attribuitur, in quantum omnia, quae circa humanitatem Christi acta sunt, diuina dispositione gesta creduntur: vnde Diony. † dicit 4. ca. Cal. Hierat. q̄ Christus subiectur Dei patris ordinatioibus. Et hec est subiectio seruitus, qm quod omnis creatura Deo seruit, eius ordinationi subiecta, secundum illud Sap. 16. Creatura tibi factori deferuens. Et s. m. hoc, etiam filius Dei Philip. 2. dicitur, formam serui accepisse. Tertiam etiam subiectiōnē attribuit sibiipso Ioan. 8. dicens, Quae placita sunt ei, facio semper. Et haec est subiectio obedientiae. Vnde dicitur Philip. 2. quod factus est obediens Patri usque ad mortem.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut non est simpliciter intelligendum, quod Christus sit creatura: sed solum secundum humanam naturam, sive apponatur ei determinatio, sive non (vt supra dictum est *) ita etiam non est simpliciter intelligendum, quod Christus sit subiectus Patri: sed s. lolum secundum humanam naturam, etiā si haec determinatio non apponatur, quam tamen convenientius est apponere, ad evitandum errorem Arrij, qui posuit filium minorem Patre.

HE SECUNDVM dicendum, q̄ relatio seruitus, & dominij fundatur super actione, & passione, in quantum s. serui est moueri à domino s. imperium. Agere autem non attribuitur natura sicut agenti, sed persona: actus enim suppositorū sunt & singularem, s. Phil. * attribuitur tamen actio Lib. 11. s. nature, sicut secundum quam persona, vel hypothesi agit, & ideo quamvis non proprie dicatur quod natura sit domina, vel serua, potest tamen proprie dici, quod quilibet hypothesis, vel per sona sit domina, vel serua secundum hanc, vel illam naturam. Et secundum hoc nihil prohibet, Christum dicere Patri subiectum, vel seruum secundū humanam naturam.

AD TERTIUM dicendum, q̄ sicut Aug. * dicit in 1. de Trinit. tunc Christus tradet regnum Deo, & Patri, qm iustos, in quibus nunc regnat per fidem, perducturus est ad speciem, vt s. videant ipsam clementiam cōdem Patri, & filio. Et tunc totaliter erit Patri subiectus non solum in se, sed etiam in membris suis, per plenam participationem diuinae bonitatis. Tunc et omnia erunt plene ei subiecta per finalē impletionē suę voluntatis de eis, licet et modo sint omnia ei subiecta, quantum ad potestatem, secundum illud Matth. vlt. Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.

¶ Super Quaestio 20.
Articulum 2.

Vtrum Christus sit subiectus sibiipso.

TIulus clarus est i. se. sed sua cœla ex artic. colligitur, q̄ est diversus loquendi modus Graecorū, & Latinorū. Cyrillus em. & Dama, cū Ephesina synodus Ephesina recepit: Neq; ipse Christus sibi seruus est, neque dñs, satuum enim est, magis

stum sibi subiectum
ē humanitatem af-
firmat. Et qua viraq;
fentia est vera, &
ad diuersos sensus re-
lata rationaliter di-
cta ab viritate, id
nostra est quæsto hec.
In corpore duo sunt.
Primo rādeatur q̄s. s̄to
In veritatem: fecun-
do, docemur come-
nitem loquendū mo-
dū, in hac materia.
¶ Quod ad primū cū
al. qd. ad hunc duplicis
sensu huiusmodi lo-
cutionem r̄deretur, q̄
spolluit teritus, &
dominiū referri, vel
ad diuersitatem sup-
positorum, vel ad lo-
lam diuersitatem na-
turarum in vna per-
sona. Probatur hec di-
stinctio, quia esse do-
minus, vel seruū ac-
tabitur, plōg ēm
aliquam naturam po-
ret igitur referri di-
uersitas requirita in
ter dīm, & seruum :
vel ad perdoniarū, &
naturarum simul di-
uersitatem , vel ad
diuersitatem natura-
rum tñ stane viria-
re persone. Et pri-
ma conclusio iuxta
primum sensum est :
Christus non est su-
biectus sibi ; aut dīs
fui. Manufactur :
quia sic est heres-
Nestorij damnata in
synodo, negata a Cy-
nillo, & Dama. Secū-
da vero coclusio iux-
ta sensum est :
Christus est sibi sub-
iectus , & sui domi-
nus. Hęc probatur ex
diuersitate naturarū,
& autoritate Aug.
¶ Quo ad modus
loquendi congruus
est, qd. Christo ea,
qui sunt excellētia,
ab aliō dicantur: ea
vero, qd sunt subie-
ctionis, cum determi-
natione apposita di-
cantur ī fō humānā
naturā. Et ratio est,
qua Christus est no-
men persone, qd in
Christo est eterna, &
Deus verus.

autem, & impium ita dicere, &
sapere, & hoc etiam asserit Da-
malce. ¶ in 3 lib. dicens: Vnum
enim ens Christus, non potest
seruus esse sui ipsius, & domi-
nus: sed intantum Christus di-
citur seruus Patris, in quantum
est ei subiectus : ergo Christus
non est subiectus sibi ipsi.
¶ 2. Præt. Seruus refertur ad do-
minum : sed relatio non est alii-
cuīs ad seipsum: vnde & Hila-
dicit in lib. de Trinitate. * quod ni-
hil est sibi simile, aut æquale:
ergo Christus non potest dici
seruus sui ipsius, & per conse-
quens nec sibi esse subiectus.
¶ 3. Præt. Sicut anima ratio-
nalis, & caro vnu est homo,
ita Deus, & homo vnu est
Christus, vt Athanasius* dicit :
sed homo nō dicitur subiectus
sibi ipsi, vel seruus sui ipsius, aut
maior seipso propter hoc, q̄
corpus eius subiectum est ani-
mæ. ergo neque Christus dici-
tur subiectus sibi ipsi propter
hoc, quod eius humanitas su-
biecta est diuinata. ipsius .

SED CONTRA est, quod Au-
gust. * dicit in 1. de Trinitate. Veri-
tas ostendit secundum istū mo-
dum, quo scilicet, Pater maior
est, Christo secundum huma-
nam naturam, & seipso mino-
rem Filium.

¶ 2. Præt. Sicut ipse argumen-
tatur ibidem, sic accepta est à Fi-
lio Dei forma serui, vt nō amittet
teretur forma Dei: sed secun-
dum formam Dei; quæ est cō-
munis Patri, & Filio, Pater est fi-
lio maior secundum humanam
naturam: ergo etiam Filius est
maior seipso secundum huma-
nam naturam.

¶ 3. Præt. Christus secundū hu-
manam naturam est seruus Dei
patris secundum illud Ioh. 20.
Ascendo ad Patrem meum, &
patrem vestrum, Deum meū
& Deum vestrum: sed quicun-
que est seruus patris, est seruus
Filiij, alioquin non omnia, qua-
sunt patris, essent filii : ergo
Christus est seruus sui ipsius, &
sibi subditus.

RE^SPON. Dicendum, quod (sicut dictum est*) esse dominum, & seruum attribuitur persona, vel hypostasi secundum aliquam naturam. Cum ergo dicitur Christus esse dominus, vel seruus sui ipsius, vel quod verbum Dei est dominus hominis Christi, hoc potest intelligi dupliger. Vno modo, vt intelligatur hoc esse dictum ratione alterius hypostasis, vel

A persona, quasi alia sit persona verbi Dei dominantis, & alia hominis seruientis, quod pertinet ad heresim Nestorij. Vnde in condemnatione Nestorij dicitur in synodo * Ephesina. Si quis dicit Deum, vel dominum esse Christum ex Deo patre verbū, & non magis eundem confiteatur simul Deum, & hominem, ut pote verbum factum carnem secundum Scripturas, anathema sit. Et hoc modo negatur à Cyrillo, & Damascen. Et iub eodem sensu negandum est, Christum esse minorem scipio, vel esse sibi subiectum. Alio modo, potest intelligi secundum diuersitatem naturarum in una persona, vel hypostasi. Et sic dicere possumus secundum unam earum, in qua cum patre conuenit simul cum enim patre praesse, & dominari: secundum uero alteram naturam, in qua nobiscum conuenit, ipsum subesse, & truiri. Et per hunc modum dicit August. * Filium esse scipio minorem. Scindendum tamen, quod cum hoc nomine Christus sit nomen personae, sicut & hoc nomen Filius, illa per se, & absolute possunt dici de Christo, quia conuenient ei ratione sua solute: cum dicit, quod de Christo sunt ab aliis enuntianda. Et per oppositū ea quae sunt, minoratio, non sunt simpliciter, & absolute enuncian da, pura quod est creatura quod est seruus, quod subiectus. Et non loquitur de relationib. excellentiis respectu suu nam tam relationes excellentes quam relationes subiectio nis respectu iuxta cum determinatione dicere de functione enim secundum est Christus sibi subiectus in humana naturam, ita dicendum est Christum in deitate dominum sui in humanitatem. Et hac manifeste probantur ex responsionibus ad primum, & secundum in litera, vbi habetur quod ista relativa non simpliciter, & absolute dicuntur, respectu sui, quoniam exigunt diversitatem appositorum, simi plicer loquendo: sed cum determinatio ne aliqua per se sunt respectu iuxta verificari, ut etiam ex Aristot. autorizante in responsione.

qua est aeterna, & maxime huiusmodi relationes, quam
magis proprieuident ad personam vel hypostatim pertinere, sed ea, qua con-
iungunt sibi in humanam naturam, sunt portio attribuenda cum determinatione, ut uidelicet dicamus Christum esse simpliciter maximum, & dominum, & praesidentem: quod autem sit subiectus, vel serius, vel minor, est ei attribuendum cum determinatione, scilicet secundum humanam naturam.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod **Cyrillus**, & **Damasc.** negari Christum esse dominum suipius, secundum q[uod] per hoc importatur pluralitas suppositorum, quae requiritur ad hoc, q[uod] aliquis simpliciter sit dominus alium. **L e g i s i n a r -**
d i c i t a t i s

AD SECUNDVM dicendum, q̄ simpliciter quidē
oportet esse aliud dominum, & aliud serum :
potest tamen aliqua ratio dominij, & scrutini
seruari, prout idem est dominus, & serum sui-
p̄s, secundum aliud, & aliud.

Etas, recensum. Ad tertium dicendum, quod propter diuersas partes hominis, quarum una est superior, & alia inferior, dicit etiam Philosoph. ins. Ethico. quod est hominis ad seipsum iustitia, in quantum irascibilis, & concupisibilis obediens rationi. Unde, per hunc modum etiam unus homo potest dici libi subiectus, & seruens secundum diuersas sui partes.

Ad alia autem argumenta patet responso ex dictis. Nam August. *asserit Filium ipsum minorē esse, uel sibi subiectū, secundum humanam naturam, non secundum diuersitatem suppositorum.